

Laidiens: **19.12.2018., Nr. 249**

Oficiālās publikācijas Nr.: **2018/249.5**

Ministru kabineta noteikumi Nr. 747

Rīgā 2018. gada 27. novembrī (prot. Nr. 56 38. §)

Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem

*Izdoti saskaņā ar Izglītības likuma
14. panta 19. punktu
un Vispārējās izglītības likuma
4. panta 11. un 11.¹ punktu*

I. Vispārīgais jautājums

1. Noteikumi nosaka valsts pamatizglītības standartu, kurā ietverti šā standarta prasībām atbilstoši pamatizglītības programmu paraugi, un vispārējās pamatizglītības mācību jomu nosaukumus.

II. Pamatizglītības satura īstenošanas mērķis un uzdevumi

2. Pamatizglītības satura īstenošanas mērķis ir vispusīgi attīstīts un lietpratīgs skolēns, kurš ir ieinteresēts savā intelektuālajā, sociāli emocionālajā un fiziskajā attīstībā, dzīvo veselīgi un droši, mācās ar prieku un interesi, sociāli atbildīgi līdzdarbojas sabiedrības norisēs un uzņemas iniciatīvu, ir Latvijas patriots.

3. Pamatizglītības uzdevumi ir:

3.1. stiprināt visaptverošu izpratni par tiesiskumu un tādām vērtībām kā dzīvība (tajā skaitā veselība), cilvēka cieņa (tajā skaitā vienlīdzība), brīvība, ģimene, laulība, darbs, daba, kultūra, latviešu valoda un Latvijas valsts, veidojot vērtējo attieksmi un atbildību par sevi un savu rīcību;

3.2. nostiprināt un attīstīt zināšanas, izpratni un pamatprasmes šo noteikumu 7. punktā minētajās mācību jomās, lai sekmīgi turpinātu tālāko izglītību;

3.3. apgūt dažādos kontekstos un mācību jomās nepieciešamās šo noteikumu 5.2. apakšpunktā minētās caurviju prasmes, lai stiprinātu jaunu zināšanu sasaisti ar personisko pieredzi, veidotu pozitīvas attiecības un pieņemtu atbildīgus lēmumus.

III. Pamatizglītības saturā iekļaujamās vērtības

4. Pamatizglītības satura apgūvē iekļaujamās Latvijas Republikas Satversmē un normatīvajos aktos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu

izvērtēšanas kārtību definētās vērtības un tikumi.

IV. Pamatizglītības obligātais saturs, tā apguves plānotie rezultāti mācību jomās un īstenošanas principi

5. Pamatizglītības obligāto saturu veido:

5.1. Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktās vērtības un tikumi;

5.2. šādas caurviju prasmes:

5.2.1. kritiskā domāšana un problēmrisināšana – skolēns izzina, analizē un izvērtē dažāda veida informāciju un situācijas, izprot to kontekstu, pieņem izsvērtus un atbildīgus lēmumus, definē problēmas būtību un risina vienkāršus un kompleksus izaicinājumus;

5.2.2. jaunrade un uzņēmējspēja – skolēns ir atvērts jaunai pieredzei un izaicinājumiem, meklē un saskata daudzveidīgas iespējas uzlabot esošo situāciju, uzņemās iniciatīvu un ir neatlaidīgs, lai ideju pārvērstu noderīgā risinājumā vai produktā;

5.2.3. pašvadīta mācīšanās – skolēns apzinās sevi kā individu, savas vēlmes, vajadzības un intereses, pārvalda savas emocijas, domas un uzvedību, veido pozitīvas attiecības, ir motivēts sevi pilnveidot, izvirza mērķus, plāno savu darbību, īsteno plānu un izvērtē paveikto, mērķtiecīgi izmanto situācijai atbilstošas domāšanas stratēģijas un seko līdzi savam mācīšanās progresam;

5.2.4. sadarbība – skolēns ar cieņu pauž savu un uzklausa citu viedokļus, pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu atbilstoši situācijai, sadarbojas ar dažādiem cilvēkiem, lai īstenotu konkrētus mērķus, un sasniedz iesaistītajām pusēm pieņemamus risinājumus;

5.2.5. pilsoniskā līdzdalība – skolēns saskata kopsakarības sabiedrībā un vidē, analizē savu iesaisti lokālos un globālos procesos un iesaistās to uzlabošanā, uzņemās atbildību par savu rīcību;

5.2.6. digitālā prasība – skolēns atbildīgi un efektīvi izmanto digitālās tehnoloģijas zināšanu ieguvei, jauna satura radīšanai, satura koplietošanai un komunikācijai, kritiski un konstruktīvi izvērtē tehnoloģiju un mediju lomu sabiedrībā;

5.3. zināšanas, izpratne un pamatprasmes valodu, sociālās un pilsoniskās, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomās.

6. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot 3., 6. un 9. klasi, noteikti šo noteikumu 1. pielikumā.

7. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti ir kompleksi, tie atklāj gala rezultātu darbībā, ietver zināšanas, izpratni un pamatprasmes mācību jomās, caurviju prasmes, vērtības un tikumus un ir izteikti kā prasības šādās mācību jomās:

7.1. valodu mācību joma – skolēns ir ieinteresēts valodu apguvē, izprot latviešu valodas un mazākumtautību valodu lomu nacionālās identitātes veidošanā un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, izprot latviešu valodas kā valsts valodas lomu integrācijā Latvijas sabiedrībā un izglītības ieguvē, svešvalodu lomu starpkultūru saziņas nodrošināšanā, skolēns lieto valodas kā domāšanas, izziņas, saziņas un radošās izpaušmes līdzekli, skaidri, saprotami, literāri pareizi un atbilstoši saziņas situācijai pauž savas domas, jūtas un uzskatus mutvārdos un rakstu

formā, uztver, saprot, analizē un interpretē informāciju, jēdzienus, faktus un idejas dažādu formātu un žanru tekstos, izmanto lasītprasmi sevis emocionālai un intelektuālai bagātināšanai;

7.2. sociālā un pilsoniskā mācību joma – skolēns domā un rīkojas atbildīgi, apzinoties savas rīcības sekas un cienot dzīvību kā vērtību, viņam ir izveidojušies noturīgi, labvēlīgi sociālie ieradumi saziņā un saskarsmē ar līdzcilvēkiem, ir izkopta nacionālā, vēsturiskā un pilsoniskā apziņa un izpratne par sabiedriskajiem un ekonomiskajiem procesiem;

7.3. kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību joma – skolēns praktiski darbojas, iztēlojas un gūst prieku radošajā procesā, atklāj un pilnveido savus radošos talantus, zināšanas, prasmes un tehnikas dažādos mākslas veidos, vērtē un interpretē daudzveidīgus radošās izpausmes veidus, mācoties izprast kultūras atšķirības un veidojot savu kultūras identitāti, piedzīvo klātienē kultūras notikumus, gūstot emocionālo un estētisko pieredzi un attīstot personiskās kultūras vajadzības, līdzdarbojas kultūras mantojuma saglabāšanā un tradīciju pārmantošanā;

7.4. dabaszinātņu mācību joma – skolēns atpazīst, piedāvā un izvērtē skaidrojumus noteiktām dabas parādībām un procesiem, izmanto pētnieciskās prasmes problēmu risināšanā, pētījumu veikšanā, izvērtējot riskus un ievērojot drošības nosacījumus, analizē un izvērtē datus, izsaka viedokli un argumentus dažādos veidos un secina no datiem, rīkojas personiski atbildīgi savas un citu veselības veicināšanā, vides kvalitātes saglabāšanā un dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā;

7.5. matemātikas mācību joma – skolēns situācijās ar matemātisku, citu mācību jomu un reālu kontekstu, jēgpilni lietojot matemātikas instrumentus, veic aprēķinus, apstrādā datus, lieto figūru īpašības, saskata sakarības starp lielumiem, spriež vispārīgi un matemātiski modelē, problēmsituācijās izvēlas atbilstošu pieeju vai paņēmieni, apzinās pierādījuma nepieciešamību un veido pamatotus spriedumus;

7.6. tehnoloģiju mācību joma – skolēns praktiski rada sev un sabiedrībai noderīgus produktus, pakalpojumus, informācijas un vides risinājumus, dizaina procesā plānojot, projektējot un konstruējot, mērķtiecīgi, droši un atbildīgi izmantojot dažādus paņēmienus, darbarīkus un ierīces, tajā skaitā digitālās, izvēloties piemērotus materiālus un apgūstot atbilstošās prasmes, un veidojot drošu un veselībai labvēlīgu darba vidi, atbilstoši rīkojas bīstamās sadzīves situācijās, izprot dizaina procesu un iegūst vienkārša tehnoloģiska procesa veikšanas un inženiertehnisku problēmu risināšanas pieredzi, spēj droši, efektīvi un atbildīgi izmantot digitālās tehnoloģijas dizaina procesā;

7.7. veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma – skolēns izprot un praktizē veselīga dzīvesveida paradumus, atpazīst riskus dažādās, tai skaitā ekstremālās, situācijās un pieņem lēmumus drošai un aktīvai rīcībai, prasmīgi, atbildīgi un ieinteresēti iesaistās daudzveidīgās fiziskās aktivitātēs, kas veicina garīgās un fiziskās spējas, piedalās komandas veidošanā, plāno, sadala darba uzdevumus, palīdz un atbalsta citus.

8. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācību jomās, beidzot 3., 6. un 9. klasi, noteikti:

8.1. valodu mācību jomā – šo noteikumu 2. pielikumā;

8.2. sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā – šo noteikumu 3. pielikumā;

8.3. kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību jomā – šo noteikumu 4. pielikumā;

8.4. dabaszinātņu mācību jomā – šo noteikumu 5. pielikumā;

8.5. matemātikas mācību jomā – šo noteikumu 6. pielikumā;

8.6. tehnoloģiju mācību jomā – šo noteikumu 7. pielikumā;

8.7. veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomā – šo noteikumu 8. pielikumā.

9. Lai sasniegtu šo noteikumu 2. punktā minēto mērķi un izpildītu šo noteikumu 3. punktā minētos uzdevumus, pamatizglītības obligāto saturu īsteno atbilstoši šādiem principiem:

9.1. skolēns nostiprina lietpratību, integrēti praktiskajā darbībā mērķtiecīgi apgūstot zināšanas, izpratni un pamatprasmes mācību jomās, attīstot caurviju prasmes, veidojot ieradumus, izkopjot tikumus, apliecinot vērtības un paužot attieksmes;

9.2. skolēna mācīšanās ir saistīta ar viņa pieredzi un ikdienu, skolēns ir iesaistīts viņam aktuālu lēmumu pieņemšanā, mācības rosina interesēties un iesaistīties izglītības iestādes kultūras veidošanā un sabiedrībā notiekošajos procesos, raudzīties nākotnē, izzinot un izvērtējot personiskajai un sabiedrības attīstībai un labklājībai nozīmīgus tematus;

9.3. pedagogs plāno un vada skolēna mācīšanos, izvirzot skaidrus sasniedzamos rezultātus, izvēloties atbilstošus un daudzveidīgus uzdevumus, sniedzot atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju mācīties iedziļinoties – skaidrot darbību gaitu, domāt par mācīšanos un sasniegto rezultātu;

9.4. pedagogs mācīšanās mērķu sasniegšanai izmanto daudzveidīgas mācību organizācijas formas, variējot to īstenošanu atbilstoši skolēna mācīšanās vajadzībām;

9.5. izglītības iestāde attīsta organizācijas kultūru, kurā respektē skolēnu dažādību pēc dzimuma, etniskās piederības, reliģiskās pārliecības, veselības stāvokļa, valodas, intelektuālās attīstības un citām pazīmēm, ievērojot diskriminācijas un atšķirīgas attieksmes aizliegumu;

9.6. izglītības iestāde iesaista vecākus skolēna mācīšanās atbalstam, sniedzot regulāru atgriezenisko saiti par skolēna sniegumu un izaugsmi;

9.7. izglītības iestāde veido mācību vidi, kas ir fiziski un emocionāli droša, veicina skolēna sociāli emocionālo prasmju apguvi un mācīšanos un tiek pielāgota ikviena skolēna dažātajām mācīšanās un attīstības vajadzībām;

9.8. pedagogi un pārējais izglītības iestādes personāls regulāri sadarbojas, kopīgi plāno mācību satura īstenošanu, seko katra skolēna izaugsmei un veic nepieciešamos uzlabojumus mācību un audzināšanas procesā, veido izglītības iestādes kultūru, kas nodrošina labākas mācīšanās iespējas ikvienam skolēnam;

9.9. izglītības iestāde pēc iespējas agrāk pirmreizēji noskaidro skolēna pamatprasmes un mācīšanās vajadzības un seko katra skolēna izaugsmei, iegūtos datus izmanto pedagoģiskās darbības plānošanā un atbilstošā atbalsta izvēlē un īstenošanā, palielinot ikviena skolēna pilnvērtīgas līdzdalības iespējas mācību procesā;

9.10. izglītības iestāde darbības mērķu un uzdevumu plānošanā un īstenošanā un pārmaiņu ieviešanā iesaista vietējo sabiedrību.

V. Skolēnu mācību sniegumu vērtēšanas pamatprincipi un iegūtās izglītības vērtēšanas kārtība

10. Mācību snieguma vērtēšana ir informācijas iegūšana, lai spriestu par skolēna sniegumu vai sasniegto rezultātu.

11. Mācību snieguma vērtēšanas pamatprincipi ir šādi:

11.1. sistēmiskuma princips – mācību snieguma vērtēšanas pamatā ir sistēma, kuru raksturo regulāru un pamatotu, noteiktā secībā veidotu darbību kopums;

11.2. atklātības un skaidrības princips – pirms mācību snieguma demonstrēšanas skolēnam ir zināmi un saprotami plānotie sasniedzamie rezultāti un viņa mācību snieguma vērtēšanas kritēriji;

11.3. metodiskās daudzveidības princips – mācību snieguma vērtēšanai izmanto dažādus vērtēšanas metodiskos paņēmienus;

11.4. iekļaujošais princips – mācību snieguma vērtēšana tiek pielāgota ikviena skolēna dažādajām mācīšanās vajadzībām, piemēram, laika dalījums un ilgums, vide, skolēna snieguma demonstrēšanas veids, piekļuve vērtēšanas darbam;

11.5. izaugsmes princips – mācību snieguma vērtēšanā, īpaši mācīšanās posma noslēgumā, tiek ņemta vērā skolēna individuālā mācību snieguma attīstības dinamika.

12. Mācību snieguma vērtēšanas veidi ir šādi:

12.1. formatīvā vērtēšana, kas ir nepārtraukta ikdienas mācību procesa sastāvdaļa un nodrošina skolēnam un pedagogam atgriezenisko saiti par skolēna tā brīža sniegumu pret plānotiem sasniedzamajiem rezultātiem. Formatīvo vērtēšanu īsteno:

12.1.1. pedagogs, lai noteiktu skolēna mācīšanās vajadzības un sniegtu papildu atbalstu skolēnam, plānotu un uzlabotu mācīšanu;

12.1.2. skolēns, lai uzlabotu mācīšanos, patstāvīgi vērtētu savu un cita sniegumu;

12.2. diagnosticējošā vērtēšana, lai izvērtētu skolēna mācīšanās stiprās un vājās puses un noskaidrotu nepieciešamo atbalstu. Diagnosticējošo vērtēšanu īsteno:

12.2.1. pedagogs, lai noteiktu skolēna mācīšanās vajadzības un plānotu turpmāko mācīšanās procesu;

12.2.2. Valsts izglītības satura centrs (turpmāk – centrs), lai pilnveidotu pamatizglītības mācību saturu, veicinātu mācību līdzekļu kvalitāti un pedagogu profesionālo kompetenci;

12.3. summatīvā vērtēšana, ko organizē mācīšanās posma noslēgumā (piemēram, temata, mācību gada, izglītības pakāpes noslēgumā), lai novērtētu un dokumentētu skolēna mācīšanās rezultātu. Summatīvo vērtēšanu īsteno:

12.3.1. pedagogs, lai novērtētu un dokumentētu, kā skolēns ir apguvis plānoto sasniedzamo rezultātu mācīšanās posma noslēgumā;

12.3.2. centrs, lai novērtētu un dokumentētu, kā skolēns apguvis šo noteikumu 8. punktā skolēnam noteiktos sasniedzamos rezultātus izglītības pakāpes noslēgumā.

13. Skolēna mācību sniegums mācību gada noslēgumā summatīvā vērtēšanā tiek izteikts:

13.1. 1.–3. klasē – apguves līmeņos (9. pielikums);

13.2. 4.–9. klasē – 10 ballu skalā (10. pielikums).

14. Mācību snieguma vērtēšana ir objektīva. Vērtējumu var apstrīdēt mācīšanās posma noslēgumā, ja tas tieši ietekmē skolēna tiesības un intereses.

15. Izglītības iestāde patstāvīgi izstrādā vērtēšanas kārtību atbilstoši šo noteikumu 12. punktā minētajiem vērtēšanas pamatprincipiem.

16. Valsts noteiktie pārbaudes darbi, beidzot 9. klasi, ir šādi:

16.1. valsts pārbaudes darbs valodu mācību jomā – latviešu valoda;